

ERENG

F. Liiu.

Mr. J. Kreutzwald nim.
Eesti NSV. Pihnik
Raamatukogu

SP, 8937

Nr. 7 SEPTEMBER 1938

S I S U :

E. O j a — Maa-raamatukogud korda!

Eesti Haridusliit 1937/38. tegevusaastal. (Aruanded.)

J. G. — Märkmeid „Justiina“ lavastamiseks.

Õpiringipäevad 9.—10. sept. (Ülevaade.)

Raamatukogunduse kongress. (Ülevaade.)

Mitmesugust.

ARIENG

× VABAHARIDUSTÖÖ JA MAATEATRI AJAKIRI ×

Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Leo Soonberg. Vabaharidustöö osa toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja Andres Särev. Toimetuse liikmed: E. Oja, J. Rummo, J. Ruus ja A. Sibul.

Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus tn. 2, tel. 452-64. Ilmub kord kuus, väljaarvatud 2 suvekuud. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas. Üksiknumber 25 senti.

Nr. 7

30. septembril 1938

XII aastakäik

E. Oja

Maa-raamatukogud korda!

Vastuvaidlematu ja enesestmõistetav on see, et eriti tähtis osa vabaharidustöös on raamatukogudel. Aga kahjuks need vaimuvalguse allikad ei tööta nii nagu on tarvis ja nagu nad peaksid töötama: meie raamatukogud — siin mõtlen just maa-raamatukogusid — ei leia teadlikku ja täielist kasutamist, mis on väga kurb nähtus. Ma ei taha käesolevas puudutada küsimust, kui palju või kui vähe on saanud raamatukogud toetust, ega ka seda, kui palju raamatuid on suudetud aastas juure muretseda ühes või teises raamatukogus, vaid praegu on tähtis asjaolu, et seegi, mis raamatukogudes on olemas, ei leia kasutamist. Kui lubatakse tarvitada natuke julgemat väljendust, siis võiks öelda, et paljudes raamatukogudes raamatud lihtsalt magavad kappides või siis segavad nende unerahu küll ainult mõned üksikud tarvitajad. Raamatukogude ja laiemate hulkade vahel puudub vajaline kontakt.

Kui raamatuaasta puhul algatati koduste raamatukogude asutamise toetamise küsimus, siis oli see muidugi väga ilus asi. Ent peab lisama, et seni ei tule koduste raamatukogude asutamisest midagi välja kui ei tunta vajadust isegi av. raamatukogu kasutamise järele. Usume küll, et raamatuaasta tõttu on kasvanud rahva

lugupidamine ja armastus raamatu vastu, aga paljast armastusest on vähe, kui sellele ei järgne tegusid.

Tekib küsimus, milles seisab siin viga ja kuidas asja parandada. On kindel, et raamatukogunduse põllul seisab ees suur töö. Ei ole lihtsalt midagi ära tehtud raamatukogude tutvustamiseks ja ka lugejate arvu suurendamiseks. Küsisin ühe valla av. raamatukogu juhatajalt, et mida on ka tehtud raamatukogu tegevuse elustamiseks. Vastuseks sain, et on avalikult sel aastal teada antud, mis päevadel ja mis ajal on raamatukogu avatud. Olgu lisatud, et raamatukogu töötas juba kümneid aastaid, kuid ta lahtioleku aeg sai teatavaks alles sel aastal. Loodame muidugi, et see on üksiknähtus. Teises kohas vastati, et on soovitatud lugeda ainult häid raamatuid. Aga missugused just on selles raamatukogus need head raamatud, sellest pole kunagi juttu olnud. Raamatukoguhoidjad kas ei suuda või lihtsalt ei taha midagi teha selleks, et ka ümbruskonna elanikud või lugejaskond teaks, mis on raamatukogus juba varem olemas, mis on juure muretsedud või missuguseid raamatuid tuleks pidada soovitavaks lugeda ja mispärast.

Tavaliselt tullakse raamatuid saama nii: antagu see ja see raamat, see ja

see mees või naine olevat rääkinud, et see-sinane olevat „vahva“ raamat. Siis pole imestadagi, miks meie maa-raamatukogudes ei leia kasutamist populaarteaduslik kirjandus ega rakendusteadus. Ühe Valgamaa av. raamatukogu juhatajaga oli juttu sellest, mida tuleks teha meie maa-raamatukogude kasutamise elustamiseks, ja ta tähendas nii: Hea kui ma kuidagi raamatuidki välja annan, rohkem ei saa nõudagi selle 15 krooni eest, mis ma aastas saan.“ Jah, osalt võib tõesti viga seista selleski, et raamatukoguhoidja tasu on mõnel pool liiga pisiske, kuid armastus asja vastu aitab sellestki üle.

On ju küll väga ilus, kui raamatukogus raamatud on ilusti ja kenasti ning puhtalt kapis, kuid parem ja ilusam on siiski see raamat, mis kannab enda küljes rohkesti tarvitamise tunnuseid, mida on rohkesti loetud. Üks koolide inspektor rääkis, et ta otse südamest pahandanud selle üle, kui raamatukoguhoidja ta revideerimiskäigul teatava uhkustundega demonstreerinud, kui korralikult ja puhtalt kõik raamatud olevat kapis, sest pärast selgunud, et peale vallamaja rahva teisi raamatute tarvitajaid ei olegi. Teised ei oskavat raamatutega ümber käia, määrivat selle lihtsalt ära, lisanud see härra veel juure. See põhimõte võib ju

mõnele tunduda ilusana, kuid siiski vajab see ümbermõtlemist. Tuleks hoolitseda selle eest, et raamatud ainult kapis ei lebacks, vaid ka lugejate käes ringi liiguksid, hoolimata sellest, et raamat seetõttu ka kulub.

Raamatukogu olgu baromeetriks, mis näitab ümbruskonna kultuuri taset. Ja tuleb hoolitseda selle eest, et raamatukogust ammutataks maksimaalselt see, mis sealt on võimalik heal juhtimisel üldse saada. Siin seisavad raamatukogu juhatajail ees suured ülesanded. Esijoones tuleb küll vist raamatukogudel hakata kavakindlalt korraldama koosolekuid, kus leiaksid arutamist kõik raamatukogundusega seoses olevad küsimused. Ka tuleb neil koosolekuil anda selge ülevaade sellest, mis raamatukogus üldse on olemas, siis — missugused on need head raamatud, mida igapäev tuleks lugeda jne. Ei tee ka paha, kui mõned raamatukogu tarvitajad esinevad ülevaatega, mida nad on lugenud ja mis neid eriti on huvitanud jne. Kõik see elustab ja teeb sellased raamatukogu koosolekud huvitavaks, kasvatab lugejate arvu ja muudab lugejaskonna siledad raamatukoguga tihedaks. Ka leiaksid neil koosolekuil tulipunkti koondamist küsimused, kuidas lugeda ja milleks peab inimene tarvitama ka vaimutoitu pidevalt.

Eesti Haridusliit 1937/38. tegevusaastal.

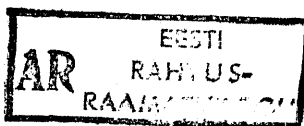
I Konstruktsioon.

1. Liikmed.

Eesti Haridusliidu liikmeskonda kuulus 1937./38. tegevusaasta algul 528 ja lõpul 587 mitmesugust ühingut ja liitu. Üksikliikmete arv seltside poolt esitatud aruannete põhjal tõuseb ühingutes üle 36.000-de. Kui arvestada siia ka E. Haridusliitu kuuluvate E. Maanaiste Keskseksi, E. Naisliidu, E. Karskusliidu ja E. Esperantoliidu liikmete arvu, võib E. Haridusliit lugeda enda üksikliikmeteks ligi 100.000-list peret.

Liikmeskonnas on kõige rohkem haridusseltse — 236 (s. o. 40%). Eesti Haridusliit võib aga end nimetada ka üheks

tugevamaks noorsoo-organisatsiooniks, kuna haridusseltside arvule järgneb suurema arvulisena noorsooühingud — 88 (s. o. 15%). Noorsooühingute hulgas on 55 ÜENÜ osakonda ja 35 mitmesugust muud noorsooühingut. Järgneb raamatukoguseltse — 79 (s. o. 13%), kunstiseltse (päämiselt laulu- mängu- ja teatriühinguid) — 46 (s. o. 7,5%). Suur hulk tuletõrje ühinguid — 35 (s. o. 6%) tegeleb vabaharidustöoga. On ju paljud tuletõrjeühingud rahvamajade, orkestrite, laulukooride ja raamatukogude omanikud, mistõttu nende liitumine E. Haridusliiduga on täiesti mõistetav. Naisseltse on Liidu liikmeskonnas 26 (s. o. 4%), põl-

lumeesteseltse — 15 (s. o. 2,5%), õpetajateseltse — 11 (s. o. 2%), koolide ülalpidamisseltse — 10 (s. o. 1,5%), karskusseltse — 7 (s. o. 1%), kasvatuseltse — 7 (s. o. 1%) ja pealeselle vähemal määral mitmeid muid seltse ja ühinguid. Liitu kuuluvad selt-sid maksid liikmemaksu Kr. 4.— aastas, lii-dud — Kr. 11.—; sisseastumismaks uutelt liikmetelt oli Kr. 3.—.

2. Asemikekogu.

E. Haridusliidu põhikirja kohaselt on lii-du kõrgemaks juhtivaks instantsiks ase-mikekogu, kuhu iga liidu liikmeks olev orga-nisatsioon võib saata ühe esindaja. Ase-mikekogu pidas aruandeaastal koosoleku 4. jaanuaril 1938. a.

3. Nõukogu.

Asemikekogu poolt täiendatuna kuulus liidu nõukogusse aruandeaastal 30 liiget. Nõukogu juhatus töötas järgmises koos-seisus: Esimees — K. Selter, abid — L. Eenpalu, V. Päts ja J. Ruus, sekretär — Ev. Vender.

Nõukogusse kuuluvad 1935. a. vali-tud liikmetena:

A. Ilmoja — Vaimastvere r.-rmtkg. seltsi esimees, H. Kukke — „Uus Eesti“ peatoimetaja, O. Köster — Põllupida-jate Ühispanga juhataja, A. Külvi — Kabala haridusseltsi esimees, A. Mikiver — Loksas haridusseltsi esimees, V. Päts — haridusministri abi, A. Rummo — Riigi Ringhäälingu noorte saatekava korraldaja, J. Ruus — Virumaa Rahvaulikooli juha-taja, K. Selter — välisminister, Jaan Tõnisson — ühistegevuse professor.

1936. a. valitud liikmetena:

L. Eenpalu — Kodumajanduskoja juhataja, J. Kents — Tallinna Linna Koolivalitsuse juhataja, A. Lauter — „Estonia“ näitejuht, A. Pedak — Mustla haridusseltsi esimees, P. Puusepp — Paatsalu haridusseltsi esimees, G. Reial — Tartumaa koolide inspektor, O. Siirak — Kadrina haridusseltsi esindaja, A. Särev — „Töölisteatri“ näitejuht, J. Ul-ots — Õigusteaduse professor, E. Viir-salu — Riikl. Propagandatalituse kaas-tööline.

1937. a. valitud liikmetena:

V. Altoa — Hamini Koolivalitsuse direktor, K. Eenpalu — peaminister, R. Kapper — Sõjaväe Varustusvalitsuse juhataja, K. Kranfeldt — Majnd. min. Eelarveosak. direktor, E. Kubjas — Eesti Karskusliidu sekretär, J. Piiskar — Tallinna Pandimaja abijuhataja, M. Reisik — E. Naisliidu juhataja, H. Summer — Harjumaa koolide inspektor, E. Särgava — kirjanik, riigivolikogu liige, E. Vender — E. Haridusliidu pea-sekretär.

4. Juhatus.

Nõukogu poolt ümbervalituna töötas juhatus järgmises koosseisus: esimees — E. Särgava, abid — H. Summer ja M. Reisik, kassahoidja — J. Piiskar, abid — A. Särev, peasekretär — Ev. Vender.

5. Revisjonikomisjoni

kuulusid: A. Ilmoja, P. Puusepp ja E. Viirsalu.

6. Toimkonnad.

Liidu juures töötasid nõuandvate orga-nitena järgmised toimkonnad: 1) õppetöö-toimkond, esimees J. Rummo; 2) teatri-toimkond, esimees A. Lauter; 3) rah-vaülikoolide toimkond, esimees J. Ruus; 4) põhjamaade kultuurilise koostöö toi-mkond, juhataja A. Varma; 5) töölisha-ridustöö toimkond, esimehe asetäitja E. Vender; 6) raamatukogunduse toimkond — esimehe asetäitja E. Vender.

7. Ajakirja „Arengu“ toimetatus.

Pea- ja vastutav toimetaja Evald Ven-der, tegev toimetaja Leo Soonberg, vaba-haridustöö osa toimetaja Neeme Ruus, maa-teatri osa toimetaja Andres Särev, toime-tuse liikmed E. Oja, J. Rummo, J. Ruus ja A. Sibul.

II Tegevus Liidu Büros.

1. Kirjavahetus.

Seltside instrueerimine toimub suurel määral kirjavahetuse kaudu. Liidu büroo poole pöördutakse kirjalikkude nõuannete saamiseks seltside asutamise, ühendamise, põhikirjamuutmise ja likvideerimise asjus; palutakse juhiseid rahvamajade ehitamise ja sisustamise puhul; soovitakse lähemaid ins-

truksioone õpiringide ellukutsumiseks ja töö korraldamiseks; päritakse nõuandeid teatritegevuse, raamatukogunduse, noorsoo organiseerimise, rahväärikoolide, loengute ja kursuste korraldamise ja paljude muude küsimuste kohta. Trükitöödena on lähetatud seltsidele ja õpiringidele ajakirju. Lahendatud küsimusi ametasutustega ja informeeriti liidu ja haridusseltside tööst ajakirjandust.

Liidu büroo poolt on üldse saadetud tegevusaasta kestel 18005 postisaadetist ja teatritarvete laos 10648 seega kokku 28653 postisaadetist.

2. Õpiringide raamatute laenukogu.

Õpiringidele võimaldati eelmiste aastate eeskujul kasutada liidu õpiringide raamatukogu. Aruandeaasta kestel laenutati raamatute komplekte järgmisel arvul (sulgudes eelmise aasta andmed):

	1937/38	1936/37
1. Seltskondlik kasvatus	38 komp.	(27)
2. Aiandus	32	„ (18)
3. Kodukaunistamine	31	„ (—)
4. Kõneoskus	18	„ (14)
5. Häälamine	15	„ (—)
6. Lavakunsti	9	„ (13)
7. Talumajap. korrastus	7	„ (7)
8. Eesti ajalugu	5	„ (1)
9. Eesti loomakasvatus	3	„ (3)
10. Eesti maateadus	3	„ (2)
11. Eesti kirjandus	3	„ (11)
12. Pärivus	1	„ (1)
13. Muud	—	„ (7)

Kokku 165 komp. (104)

Laenukogu kasutati üksikisikute poolt 23 korda. Võrreldes eelmiste aastatega näitab kogu kasutamine suurt tõusu. Saaremaal asuvad õpiringid saavad vajalisi raamatuid kasutamiseks otseselt Saaremaa maatulunduskonsulent A. Kaalult, kelle käes on 422 eks. liidule kuuluvaid õpiringide raamatuid.

3. Valguspiltide-laenukogu.

Liidu valguspiltide laenukogust, kus on 45 seeriat valguspilte, laenutatakse neid niihästi seltsidele kui ka koolidele. Kogu kasutati järgmises ulatuses: Eestimaa 9

korda; Võitlus põhjanaba pärast 6 k.; Põlevkivi ja selle kasutamine 5 k.; Turvas ja selle kasutamine, Keskööpäikese maal, Eesti Vabadussõda á 4 korda; Soomemaa, Noorkotkad, Eesti kirjandus á 3 korda; Pühamaa, Kopenhagen, Lõuna-Saksamaa, Tirool, Ülem-Austria, Hansalinnad, Rahväärikoolid Taanis, Euroopa, Maailmasõda, Eesti kunst, Vanaaeg, Rahvamajad, Haridusliit, Ühistegevus ja Lastetembud á 1 kord. Kokku 64 korda. Eelmisel aastal 78 korda.

III Vabaharidustöö.

1. Loengud.

Eelmise aasta eeskujul kasutas liit loengute korraldamiseks peale oma palgaliste tööjõudude, konsulentide ka suurel määral välislektorite kaasabi. Tegevusaastal on liidu ülesannetes esinenud üldse 38 lektorit, esinemiste koguarvuga 271 korda, 556 loengutundi 24.360 kuulajale (eelmisel aruandeaastal peeti loenguid 210 korda 430 tundi 17.730 kuulajale).

Maakondade järgi jagunesid loengud järgmiselt: Harjumaal — 57, Virumaal — 54, Pärnumaal — 28, Järvamaal — 24, Tallinnas — 22, Läänemaal — 18, Võrumaal — 17, Petserimaal — 14, Tartumaal — 13, Saaremaal — 12, Viljandimaal — 11, Valgamaal — 1 juhul. Kokku 271 kohas. Eelmisel aastal 210 kohas. Iga loengu kohta keskmiselt 89 (84) kuulajat. Ülaltoodust nähtub, võrreldes eelmiste aastatega, järjest suurenev huvi loengute vastu, millist näitab nii loengute kui ka kuulajate arvu pidev suurenemine. Loengute korraldamisel on püütud aruandeaastal korraldada rohkem loenguid neis maakondades, kus eelmistel aastatel on korraldatud loenguid vähemal arvul.

Kohtadel tutvuti ka seltside raamatukogudega, õpiringilise tegevusega j. m. tegevusharudega ja püüti olla abiks seltside juhtivatele tegelastele nende päevamurede lahendamisel.

2. Hariduspäevad.

Liit korraldas maakondlikud hariduspäevad järgmistes kohtades:

- 10. okt. Võrumaal — umbes 60 osav.
- 24. okt. Saaremaal — umbes 60 osav.

Lektoritena esinesid liidu tegelastest Ev. Vender, K. Laane, N. Ruus ja peale nende vabaharidusnõunik K. Kadak, kohalikud koolivalitsuse juhatajad ja koolide inspektorid.

3. Rahvaülikoolid.

Liidu rahvaülikoolide toimkond korraldas rahvaülikoolide-tegelaste päeva 19. juunil 1937. a. Kundas, Virumaa rahvaülikooli ruumes. Päevast võtsid osa: rahvaülikoolide juhatajad ja õppejõud, rahvaülikoolide-seltside esindajad, haridusministeeriumi esindajad. Päeval otsustati korraldada eeloleval sügisel üleriiklikud rahvaülikoolide propaganda-päevad.

31. augustil 1937. a. kutsuti rahvaülikoolide toimkonna poolt kokku organisatsioonide esindajad ülaltoodud arutamiseks ja läbiviimiseks. Moodustati rahvaülikoolide päevasid korraldav komitee, kes näitas intensiivset tegevust rahvaülikoolide küsimuse populariseerimiseks. Komitee kirjastas Haridusministeeriumi toetusel brošüüri „Rahvaülikoolid meil ja mujal“ 3500 eksemplaaris. Komitee ülesandel esitasid E. Haridusliidu esimees E. Särgava ja peasekretär Ev. Vender Haridusministrile 17 keskorganisationsiooni nimel märgukirja, kus palutase ministri kaasabi rahvaülikoolide olukorra parandamiseks.

Rahvaülikoolide päevi korraldati ja rahvaülikoolide küsimustest kõneldi seoses teiste avalikkude aktuste ja kõnekoosolekuga 60 kohas.

Liit toetas endiste aastate eeskujul Virumaa ja Harjumaa Rahvaülikooli õpilasi stipendiumitega. Läti-eestlaste toetamise õppimiseks Eestis andis Liit üle Välis-Eesti ühingule.

4. Õpiringid.

Tegevusaastal E. Haridusliit jatkas endise järjekindlusega õpiringide ala viljelemist, niivõrd kui seda võimaldasid antud olud.

Liidu juures oli teg.-aastal registreeritud 195 õpiringi, milliseist aruanded esitas 146. Maakondade järele oli õpiringide arv järgmine:

1. Tallinnas	6 ringi
2. Harjumaa	33 „
3. Virumaa	27 „
4. Järvamaa	15 „
5. Läänemaa	16 „
6. Saaremaa	28 „
7. Pärnumaa	14 „
8. Viljandimaa	5 „
9. Tartumaa	27 „
10. Valgamaa	1 „
11. Võrumaa	16 „
12. Põhjala	6 „
13. Välismaal (Lätis)	1 „

Kokku 195 õpiringi

Esimest korda oli registreeritud õpiringe Põhjala ja Lätis. Aruanded esitanud õpiringes oli liikmeid keskmiselt 21,4 liiget ringi kohta. Seega võib arvestada õpiringide liikmete arvu umbes 4000-le, peale selle vabakuulajad. Töökoosolekuid peeti aruandeid esitanud õpiringes 1932, s. o. keskmiselt 13 töökoosolekut õpiringi kohta, mis teeks kõigi registreeritud õpiringide kohta teg.-aastas umbes 2500 töökoosolekut.

Õpiringides käsitleti väga mitmekesiseid aineid. Seesmise tegevuse intensiivsuse tõusu õpiringes näitab ka liidu õpiringide laenuaamatukogu kasutamine, mis oli eelmisest aastast 61 laenutuse võrra suurem (165, eel. aasta 104). Kõige enam kasutati raamatuid: seltsk. kasvatus, aianduse ja kodukorralduse aladelt.

Tegevusaastal Liit kirjastas uue õpiringi töökava-juhise: R. Paris — K. Laane — „K o d u k o r r a l d a m i n e“.

Õpiringide propaganda ja tegelaste ettevalmistamiseks korraldati 18. ja 19. sept. 1937. a. üleriigilised õpiringipäevad, milliseist võttis osa üle 160 vastava tegelase.

Peale selle käsitati õpiringides küsimust Võru- ja Saaremaa hariduspäevadel, kokku 120 osavõtjale; samuti ka töölis- ja haridustöö kursustel: Kiviõlis, Tallinnas, Pärnus ja Narvas.

Väljaspool liidu ettevõtteid esines liidu peasekretär Ev. Vender vastava loenguga Tallinna seminaris. Samuti esines Neeme Ruus vastavate loengutega Maanoortepäe-

vadel Tartus ja Karl Laane Karskusliidu tegelaste kursustel Tartus 1937. a. sügisel. Ka esines konsulent K. Laane vastavate loengutega 1) Kunda, 2) Ravila rahvaülikooli, 3) Arkna põllutöökooli ja 4) Mõdriku kodumajanduskooli õpilastele.

Liidu konsulent K. Laane oma ringreiside puhul on käsitanud kõigis vabaharidustöö loenguis ka õpingide küsimust, kokku 110 juhul; neist on olnud eri ettekandeid õpingidest 17. Samal ajal ta on konsulteerinud töötavaid õpinge 45 ning korraldanud kohtadel (ette organiseerituna) 17 näitlikku õpingi töökoosolekut, neist muide Harjumaal 8 ja Petserimaal 5.

5. Töölisharidustöö.

Aruande-aasta teisel poolel sai Liit vähema summa toetuseks töölisharidustöö korraldamiseks. Selleks Liit astus kontakti töölisharidustööst huvitatud organisatsioonide, asutuste ja tegelastega. Tööstuskeskustes korraldati loenguid ja kursusi ja abistati üksikutes kohtades õpingilise töö elustamist. Loenguid on peetud tööstuskeskustes 29 lektori poolt 71 korda, kokku 137 loengtundi 5019 kuulajale. Keskmiselt võttis loenguist osa 71 kuulajat.

Töölisharidustöö kursusi korraldas Liit järgmistes tööstuskeskustes:

Kiviõlis 5. ja 6. märtsil osavõtjaid 40
Tallinnas 13. ja 17. märtsil osavõtjaid 20
Narvas 19. ja 20. märtsil osavõtjaid 29
Pärnus 26. ja 27. märtsil osavõtjaid 30.

Lektoritena esinesid nimetatud kursustel K. Kadak (Haridusministr.), A. Renning (Tööliiskoda), J. Jalaja (Töölisühingute keskliit), A. Gustavson, Ev. Vender, J. Piiskar, N. Ruus ja K. Laane.

Kursused olid mõeldud peamiselt tööliste hariduslikkude seltside ja ametiühingute juhatusliikmeile, töölisvanemaile ja teistele töölisharidustöö juhtimisest ja korraldamisest huvitatud isikule.

Peale üldhariduslike kursuste korraldati paaris keskuses näitekunsti kursused Liidu toetusel.

6. Välismaine koostöö.

Läänemeremaade Instituudi II suvekursus peeti Pärnus möödunud augusti algul taani ja eesti osavõtjatega. Eestlasist esi-

nesid loengutega dr. O. Liiv ja N. Ruus. Kursuse kava lõpus korraldati õppereis autodel Lõuna-Eestisse. Lahkumise puhul andis E. Haridusliit külalistele eine.

Ülesoomelistest õpingide päevadest Kuopios 27.—30. juunini 1937. a. võttis osa E. Haridusliidu konsulent K. Laane.

16.—23. juulini Taanis — Helsingöris peetud 4. Põhjamaade haridusnädalast võttis osa E. Haridusliidu esindajana N. Ruus, kes ühtlasi esitas Eesti Haridusliidu nimel kutse haridusnädala korraldamiseks 1938. a. juulis Eestis.

Eesti Haridusliit avaldas soovi astuda vabaharidustöö Maailmeliidu (The World Association for Adult Education) liikmeks. Aruande-aasta juunis saabus Maailmeliidu juhatuselt teade E. Haridusliidu liikmeks vastuvõtmise kohta.

5. Põhjamaade haridusnädala ettevalmistuseks tehti vajalisi eeltöid.

IV Amatööriteatri tegevus.

1. Kursused.

Liit korraldas järgmisi kursusi väikelaevade alal: Maanäitejuhtide kursus Tartus, 23. aug. — 1. sept. 1937. a. Osavõtjaid 28, mehi 15 ja naisi 13. Lektoritena esinesid: E. Vender — liidu peasekretär, teatrinõunik A. Särev, „Vanemuse“ direktor O. Aloe, näitejuht K. Aluoja, K. Ader, L. Soonberg ja R. Sepp. Teoreetiliste loengute täienduseks oli kavas režiiharjutusi A. Meringi, J. Talpsepa, M. Kalbeki, A. Aare ja A. Meritsa juhatusel. Jumestamistöid juhatasid „Vanemuse“ jumestaja P. Kangro ja E. Haridusliidu instruktorid.

Näitekunsti kursusi korraldati kohtadel järgmisel arvul: Virumaal 10, Harjumaal 8, Võrumaal 7, Läänemaal 6, Järvamaal 6, Tartumaal 4, Viljandimaal 2, Saaremaal 2, Pärnumaal 2. Kokku 49, eelmisel aastal 35 kursust. Nimetatud kursustest võttis osa 1235 isikut, neist mehi 650 ja naisi 585. Eelmisel aastal osavõtjaid 864 isikut. Keskmise osavõtt 25 isikut.

Kursusi juhatasid — Karl Merits 11 korda, Harry Sots 9 korda, Marie Kalbek 9 korda. Heino Vaks 8 korda, Juljus Talp-

sepp 7 korda, Valter Soosõrv 4 kohas ja F. Pettai 1 kohas.

2. Dekoratsioonide valmistamine.

E. Haridusliidu kaudu valmistati tegevusaastal uusi dekoratsioone 18 rahvamajale kogusummas Kr. 13120.10 väärtuses. Sellest summast kaeti Haridusministeeriumi kaudu antavate toetustega Kr. 4240.— Nimetatud dekoratsioonidest valmistas dekorator R. Sepp 12 ja J. Karell 6.

Uued dekoratsioonid said järgmised rahvamajade ülalpidajad: Tallinn: A. M. Lutheri rahvamaja. Harjumaal: Kehtna Vab. Tuletõrje Üh. Virumaal: Sonda Hariduse, ja Spordiselts. Järvamaal: Laupa Rahvarmtk. selts, Albu valla Vab. Tuletõrj. Üh. Pärnumaal: Surju Haridusselts „Kungla“, Ristiküla Noorsoo selts „Elu“, Tahkuranna vallavalitsus, Tartumaal: Kaarepere Vab. Tulet. Ühing, Kursi Haridusselts. Valgemaal: Sooru Vab. Tuletõrje Üh., Võrumaal: Kasaritsa Hariduse Selts, Vastseliina Laulumängu selts, Vastseliina Vab. Tuletõrje Üh. Saaluse kogu, Haanja seltside Liit, Põlgaste rahvarmtk. selts, Nursi vallavalitsus, Tsooru Hariduse Selts.

3. Teatritarvete-ladu.

Liidu juures iseseisva haruna töötava teatritarvete-lao tegevus oli võrdlemisi edukas, näidates suurenemist kõigil aladel.

Kirjastatud näidendid.

M. Lepp-Uuste — „Kosjamäng“, P. Vallak — „Epp Pillarpadi Punjaba potitehas“, A. Särev — A. H. Tammsaare — „Kõrboja peremees“, H. Anto — „Võõra võimu all“, A. Speek — „Naised kijas“, E. Vaigur — „Trump lamooriga“, A. Särev — A. H. Tammsaare — „Andres ja Pearu“, J. Sütiste — „Esimene pääsuke“, A. Särev — O. Luts — „Kevade“, L. Raudsaar — „Luigemäe“, V. Sarapik — „Võidumäe“, A. Särev — O. Luts „Tootsi pulm“, H. Vuolijoe — „Juuraku Hulda“, E. Maiste — „Malle suurpartii“ ja E. Laidsaare — „Kapral Pensioni ametasjad“.

V. Muud tegevusalad.

1. Ajakiri „Areng“.

Esimese numbriga 1938. aastast hakkas vabaharidustöö ja maateatri ajakiri „Areng“

ilmuma 24-leheküljeliselena ja uues formaadis. Samal ajal täiendati ka toimetust uute jõududega (vt. I osa p. 7). Aruande aasta kestel ilmus ajakirja 12 numbrit, kokku 251 lehekülge.

2. Juubilaride austamine.

Kirjanik K. E. Söödi 75-aastase ja A. H. Tammsaare 60-aastase sünnipäevade puhul organiseeris E. Haridusliit kirjanikele austusaktuse korraldamist ja organisatsioonide ja asutuste poolt ühise auaadressi üleandmist. Koos teiste organisatsioonidega teostas Liit O. Lutsu austamist Tallinnas tema 50. a. sünnipäeva puhul. Valmistati ette Liidu esimehe Ernst Särgeva 70. a. juubelit, mille pühitsemine langes järgmisse aruande aastasse.

3. Osavõtt teiste organisatsioonide tegevusest.

Liit võttis osa Eesti Kirjastuste Liidu asutamisest ja hiljem sama Liidu juhatuse tööst peasekretär E. Vender'i kaudu. Kuna ka Haridusliit kirjastab raamatuid, siis on Liidul osuline olla kontaktis meie raamatuturu seisukorraga ja võtta osa selle korraldamisest.

E. Haridusliidu poolt korraldati organisatsioonide vahelisi nõupidamisi karskustöö miinimumprogrammi asjus; nõupidamistest võttis Liit osa ja toetas miinimumprogrammi nõudeid.

Emadepäeva, Võidupüha, kodukultuuripäevade ja hõimupäeva korraldamisel aitas Liit kaasa, soovitas liikmes-organisatsioonidele vastavate päevade korraldamist ja saates välja sel puhul kõnelejaid kohtadele. Samuti jätkati nimede eestistamise aktsiooni toetamist ja võeti osa Eesti Lipu toimkonna tööst.

Sihtasutis Turismi Keskkorralduse nõukogu esitas Liitu õppetöösekretär Neeme Ruus, seltsidele soovitati rahvamajade sisustamisel arvestada ka turistkodude nõudeid ja suvekuudeks avada rahvamajades matkajate ööbimiskohti.

14.—16. aug. 1937. a. Hamini poolt korraldatud vabaharidustöö-tegelaste suvipäevadele Kundas aitas Liit nende hääks kordaminekuks jõudsalt kaasa. Suvipäevadest võttis osa 7 liidu tegelast, nendest 2 — J. Rummo ja N. Ruus lektoritena.

Eesti Haridusliidu 1937/38. a. kulude/tulude aruanne.

TULUD.	Eelarve.	Aruanne.
Liikmemaksud	Kr. 1.100.—	Kr. 1.235.50
Korjandus ja asjade loterii	2.000.—	2.281.65
%%-did hoiusummadelt	400.—	168.94
Teatritarvete ladu	9.400.—	11.314.03
Õppemaksu näitejuhtide kursusest osavõtjailt	100.—	84.—
Kavade ja põhikirjade müügist	250.—	164.63
Ruumide väljüürimisest	1.500.—	1.721.98
Riigi eelarve kaudu	5.000.—	5.000.—
Kultuurkapitalist	4.500.—	4.500.—
Riigi klassiloterii summadest	5.000.—	3.500.—
Toetused töölistele vabaharidustöö korraldamiseks	9.000.—	1.600.—
Toetused raamatukogude korraldamiseks ja raamatu propagandaks	1.000.—	—
Seltsidelt näitekursuste maksu	1.400.—	2.400.—
Seltsidelt sõidukuludeks näitekunsti konsulentidele	—	100 57
Valguspiltide ja õpiringide laenuraamatukogu tarvita- mise tasu	50.—	32.88
Dekoratsioonide valmistamine	6.500.—	7.659.40
Ajakiri „Arenng“	3.000.—	3.854.11
Toetused ja muud tulud rahvaulikoolipäevade korralda- miseks	—	775.25
Seltsidelt ja asutustelt kirjanikkude austamiseks	—	2.749.40
1936/37. a. ülejääk	—	61.98
Mitmesugune tulu (maksulised kõneõhtud ja muud ette- võtted)	800.—	669.55
Kokku tulusid	Kr. 51.000.—	Kr. 49.873 87

KULUD.	Kr.	Kr.
Palgad	10 020.—	11 809 33
Kantseleikulud ja trükitööd	1 750.—	1.700.86
Ruumide üür, küte ja valgustus	2 500.—	2.847 95
Sõidukulud	800.—	649.35
Kursused ja loengud	1.500.—	1.510 63
Seltsitegevuse juhtide ettevalmistamine	500.—	387.49
Õpiringide laenuraamatukogu täiendamine	1.500.—	850.—
Õpiringide töökavade koostamine ja töövõistluse kor- raldamine	750.—	325 90
Valguspiltide lao korraldamine	100.—	37.55
Stipendiumid rahvaulikooli õpilastele ja vabaharidustöö tegelastele	480.—	486 94
Vabaharidustöö käsiraamatukogu täiendamine ja ajakir- jade tellimine	200.—	92.70
Tööliste vabaharidustöö korraldamine	9 000.—	1.640.95
Raamatukogude korraldamine ja raamatu propaganda	1.000.—	75.—
Teatritarvete ladu	9.400.—	11.314.03
Dekoratsioonide valmistamine	6.500.—	7.539.80
Ajakiri „Arenng“	3.500.—	3.998.42
Rahvaulikoolipäevade korraldamine	—	775.25
Kirjanikkude austamine	—	2.802.20
Kustutused ja amortisatsioon	500.—	559 40
Mitmesugused kulud (mitmesugused algatused, esindus jne.)	1.000.—	465.52
Kokku kulusid	Kr. 51.000.—	Kr. 49.869 27

1937/38. a. ülejääk Kr. 4.60

K o k k u Kr. 51.000.— Kr. 49.873.87

Eesti Haridusliidu 1939/40. a. eelarve kavand.

T U L U D.

Liikmemaksud	Kr.	1.500.—
Korjandus ja asjade loterii	"	3.000.—
% % hoisusummadelt	"	200.—
Õppemaksu näitejuhtide ja kursusest osavõtjailt	"	200.—
Seltsidelt loengute maksud	"	1 000.—
Kavade ja põhikirjade müügist	"	250.—
Ruumide väljaüürimisest	"	1.700.—
Riigi eelarve kaudu	"	40.000.—
Kultuurkapitalist	"	4 000.—
Seltsidelt näitekursuste maksu	"	2.250.—
Valguspiltide ja õpiringide laenuraamatukogu tarvitamise tasu	"	100.—
Riigi klassiloterii summadest	"	7.000.—
Ajakiri „Areng“	"	3.600.—
Teatritarvete ladu	"	12.100.—
Mitmesugune tulu	"	1.500.—
	K o k k u	Kr. 78.400.—

K U L U D.

Palgad, teenistusvanuse tasu ja perekonnaabiraha	Kr.	24 388.—
Kantselei ja trükitööd	"	2.250.—
Üür, küte ja valgustus	"	2 800.—
Sõidukulud	"	4.550.—
Loengud ja kursused	"	7.900.—
Seltsitegevuse juhtide ettevalmistamine	"	1.600.—
Õpiringide laenuraamatukogu täiendamine	"	2.250.—
Õpiringide töökavade koostamine ja töövõistluse korraldamine	"	1.650.—
Õpiringi põhiraamatu kirjastamine	"	2.000.—
Vabaharidustöö ja maateatrikäsiraamatute koostamine ja kirjastamine	"	4.750.—
Vabaharidustöö- tegelaste ettevalmistus	"	1.200.—
Vabaharidustöö käsiraamatukogu täiendamine	"	300.—
Raamatu propaganda	"	1.350.—
Maanäitejuhtide organiseerimine	"	250.—
Rahvamajade ehitus-juhiste koostamine ja dekoratsioonide tööde korraldamine	"	1.650.—
Teatritarvete ladu	"	12.100.—
Ajakiri „Areng“	"	5.100.—
Inventar	"	600.—
Uued algatused, mitmesugused kulud, esindus jne.	"	1.712.—
	K o k k u	Kr. 78.400.—

Märkmeid „Justiina“ lavastamiseks.

E. Haridusliidu kirjastusel ilmub lähemal päevil Hella Vuolijoe 6-pildiline näidend „Justiina“. Kuna Vuolijoe teised eesti keeles ilmunud lavateosed — „Niskamäe naised“, „Juuraku Hulda“, „Põlev maa“ ja „Hulkuri valss“ (viimane ilmus Felix Tuli varjunime all) — ka meil maalavadel on leidnud väga head vastmõtmist, peab lootma, et siin edu ei puudu „Justiinalgi“. On ju „Justiina“ dramaatilisel autori üks küpsemaid teoseid ja ta lavastamine mitmeti hõlpsam ja vähenõudlikum kui seda oli „Niskamäe naised“ ja „Põleva maa“ lavaletoomine.

„Justiina“ on võitlusnäidend, elujõuline ja optimistlik. Autor ise ütleb teosest: „Mõne aasta eest sammusin ühel hilisel sügisööl teatrist koju. Olin vaadanud viis tundi O'Neilli tugevat ja vapustavat näidendit „Kurbus sobib Elektrale“. Kohutavaid kuritöid ja mõrvu sünnib seal perekonna keskel. Antiikaja Elektra-näidend kordub üheksateistkümnenda sajandi ameerika perekonnas. Näidend lõpeb sellega, et Elektra jääb üksi leinama oma roimarliku perekonna hävinemist ja matab end üksinda suletud uste ja akende taha. Näidend lõpebki nii, et kõik maja ukсед ja aknad sulletakse.

Mu süda oli ängistuses, kui tulin teatrist välja. Kogu mu olemus kisendas sellise lahenduse vastu: Ei, ja tuhat korda ei... Ei suuda mõista, miks minul oli tahtmine hüüda O'Neillile Elektrale: „Ära sule oma aknaid ja uksti. Ava need maailmale, inimestele. See maja ei asetse tühjuses. Selle ümber on elavaid inimesi, kes samuti võitlevad oma olemasolu eest. Leina oma surnuid sel viisil, et teenid elavaid inimesi... Su elu on tühi, mõttetu, see ei ärata minus kaastunnet. Sina ei võitle oma saatuse vastu. Häbene elada üksinda oma muredega, sinu rikkas, suures majas, mõteldes vaid iseendale, oma muredele, mis ei soojenda mitte kedagi!“

Selles majas, kus asub Justiina, ei suleta uksti, vaid need avatakse pärani inim-

mestele. Kohtasin teda juba mõne aasta eest. Vähenõudlikuna ja väarikana talus ta oma elu. Kui sündis ta vallaslaps, siis ta ei kavatsenud enesetapmist, vaid võttis kätte oma elu, aitas iseennast ja teisi. Ta oli uhke, ei ütelnud kunagi, kes on lapse isa. Ta ei tunnud muret oma elu pärast, vaid ta koguni võttis enda kanda teistegi muresid. Ta pidas elust lugu nagu minagi.“

„Justiina“ on algusest peale pingerikas ja keskendatud tegevusega näidend. Tegelaste karakterid on joonistatud selgelt ja värvirikalt, dialoog kulgeb elavalt ning loomuliku lihtsusega. Sellega tulebki seletada „Justiina“ suurt menu Soome näitelavadel ja ka Tallinna Töölisteatris, kus tükk tuli hooaja avamiseks esietendusele ja seda on seni mängitud ainult väljamüüdud majadele.

„Justiina“ tegevus sünnib kaasajal Harmaalahe mõisas (Soomes). Esimene ja teine pilt mängib Harmaalahe mõisa saalis, järgmised neli pilti mõisa aias.

Saali dekoratsioonist märgib autor, et see peab kujutama vanaaegset saali. Tagaseina keskpaigas on uks verandale, mõlemal pool ust suured aknad. Vana mahagonimööbel. Seintel perekonnapiile ja maalinguid. Vasakul suur peegel ja laud, paremal sohvarühm, ukse kõrval palmid. Eeslaval vasemal tahvelklaver, paremal antiikne kummut, mille pealmine osa on peegel.

Seda lavasisustust on muidugi võimalik olude kohaselt lihtsustada ja muuta. Nii oli tehtud ka Tallinna Töölisteatris. Siin oli verandauks viidud vasakusse külgseina, samuti aknad. Mõõbliks oli laval biedermeieri stiilis sohva, peegel, laudu ja toole. Ei puudunud ka mängus vajalik tahvelklaver, kuid kummut ja palmid olid ära jäetud. Maalavadel, kus võimalusi on vähem, võiks ruumi sisustust veelgi lihtsustada.

Mõisaia-dekoratsiooniks on autori poolt määratud, et näitelava tagapõhjal asetseb Harmaalahe mõisa peahoone fassaad — võimas trepp sammastega. Trepi

Aiastseen „Justiinast“ Töölisteatris.

ees hästi hoitud aed. Keskel purskkaev, vasemal ja paremal nurgas lehtlad pinkidega.

Peahoone fassaadiga ja purskkaevuga lava keskel oli ehitatud ka „Töölisteatris“ Maalavadel aga, kus nende ehitamine tehniliselt raskusi valmistab, võib mõlemad rahulikult ära jätta. Mängupaigaks tuleb siis määrata lihtsalt peahoone lähedane koht aias. Lavaseadeldis tuleks siin ehitada lehtedes puude ja pöösaste dekoratsiooniga ning pinkidega. Maalitud lehtlad tavaliselt ei anna laval kuigi palju meeldivat efekti ja need võib ära jätta, nagu seda oli tehtud ka Töölisteatris.

Tegelasiks on „Justiinas“: 1) umbes 40 a. vanune kohtunik Robert Harmalahti, 2) ta umbes 35-a. naine Hilda, 3)

nende 14-a. tütar Riikka, 4) 70-a. senaatoriproua Harmelius, 5) umbes 38-a. mõisaperenaine-teenija Justiina, 6) ta 20-a. poeg Olavi, 7) umbes 40-a. doktor Stenius, 8) umbes 50-a. parun, 9) temast pisut noorem paruniproua, 10) 60-a. lähedane praost, 11) temast veidi noorem praostiproua, 12) 25-a. ooperilaulja Andersson, 13) niisama vana ooperilaulja Oramaa, 14) 45-a. valitseja Mäkela, 15) 55-a. köögitüdruk Mari, 16) 25-a. toatüdruk Kaisa, 17) 45-a. mõisatöoline Salminen ja 18) umbes niisama vana mõisatöoline Jokinen.

Neist on tähtsaimad: Robert Harmalahti, Hilda, Riikka, senaatoriproua, Justiina, Olavi ja Stenius.

Õpiringipäevad 9—10. sept.

II üleriigilised õpiringipäevad Tallinnas 9. ja 10. sept. s.a. möödusid üldiselt elavas töömeeleolus. Päevade alguseks 9. skp. hommikul kogunes Raudteelaste Kodu ruumesse üle 160 õpiringide tegelase ja asjahuvilise. Noorte tegelike õpiringlaste keskel võis näha rohkesti ka vanemaid ja nime-

kaid vabaharidustegelasi. Üldse oli kahe päeva jooksul päevadest osavõtjaid 200 ümber, mistõttu päevi ka osavõtu suhtes võib pidada kordaläinuiks.

Päevad algasid mehise ühislauluga „Kaunistagem Eesti kojad...“, mille järele avasõnad ütles Eesti Haridusliidu juhataja

II üleriigilistest õpiringide päevadest osavõtjad 9.—10. sept. Tallinnas.

Ev. Vender, tervitades kokkutulnuid ja soovides päevadele head kordaminekut. Haridusministeeriumi esindajana tõi tervitusi selle noorsoo- ja vabaharidusosakonna direktor kol. J. Vellerind, kes kriiputas alla seda suurt osatähtsust, mis on üldises haridustöö süsteemis ja noorsookasvatuses vabal algatusel ja isetegevusel. Teisena ütles tervitussõnu Soome esindajana päevadest osavõttev Soome õpiringide keskkorralduse sekretär prl. mag. Helli Suominen, märkides muide tunnustavalt seniseid kultuurilise koostöö üritusi hõimumaade vahel.

Selle järele valiti päevade juhatus järgmises koosseisus: Haridusministeeriumi vabaharidusnõunik A. Leinjärv, Virumaa Rahvaulikooli juhataja Jaan Ruus, Eesti Haridusliidu juhataja Ev. Vender, E. Karskusliidu peasekretär Ed. Kubjas ja Pärnu linna Rahvaulikooli juhataja G. Mälk. Sekretariaati: Karl Laane (päevade peasekretärina), Paul Rummo (E. P. Ristist), H. Lepamäe (E. H.-liidust), Aug. Kelder (L.-Mõisak. õpir.) ja P. Mägi (Lõopõllu maanoorte ringist Saaremaalt).

Kuna prof. J. Uluots, kelle kõne oli avakoosolekule järgmisena ette nähtud, polnud saanud kohale ilmuda, esines järgnevalt päevade avaloenguga end. haridusminister

ja esimene E. Haridusliidu esimees Jüri Annusson teemal „Rahvahariduse ülesanded tänapäeva ühiskonnas, vabaharidustöö osa ning teed selles.“ Kõneleja andis kujuka ülevaate tänapäeva kultuurielu mitmekesisest avaldusist, nende hüvedest ning pahe-dest, näidates neid nõudeid, mida tuleb arvestada eduka rahvaharidustöö korraldamisel.)*

Loengu järele esitas Lääne-Mõisaküla õpiring A. Kelderi juhatusel koorilaule ja J. Kelder samast õpiringist deklamatsioone. Selle järele kui oli tehtud veel korraldusi päevadest osavõtjaile, lõppes avakoosolek ühislauluga, nagu edasipidigi see toimus järjekindlalt töökoosolekute algul ja lõpul.

Õhtupoolikul kell 14 jätkus päevade töö loengute osas. Esimesena tuli käsitlusele teema „Õpiringilise liikumise organiseerimine ja koordineerimine üldiselt ja mitmes eriorganisatsioonides“.

Algatusettekandeid sel teemal oli kolm: 1. E. H.-l. juhataja Ev. Vender märkis seda osa, mis õpiringilisel tööviisil kui mee-

*) Loodame tuua ühes järgmises „Arengu“ nr-is J. A-lt selle teema kohta kirjutuse.

to dil on üldiselt ja mitmes organisatsiooni tüüpi des. Seda tuleb rakendada kui enesearendustöö avaldust kõigis org-ides. Vastava erikeskuse loomine ei ole vajaline, küll aga võiks selle üldine meetodiline juhtimine teostuda Eesti Haridusliidu kaudu selle teiste ettevõtete kõrval, samuti oleks E. H.-l. ülesandeks õpiringide tööks üldiste eelduste loomine, kuna õpiringide ainevalik jne. toimuks mitmes. eriorganisatsioonide omade tegevuskavade kohaselt.

2. E. Karskusliidu peasekretär E. D. Kubjas esitas teema kohta üldiselt järgmisi mõtteid. Õpiringiline üritus on murrangulise tähtsusega meie vabaharidustöös, mida võib-olla veel kõigiti küllaldaselt ei suudeta märgata ja hinnata. Kuid see üritus vajab kindlasti ka järjekindlamat tähelepanu ning tõsist arvestamist, mitte ainult vastava is organisatsioonides, vaid ka valitsus- ja omavalitsusasutuste poolt. Kõigepealt vajab ta senisest suuremaid ja järjekindlaid m a j a n d u s l i k k e t o e t u s i. Meie oludes peaks olema läbiviidav, et iga õpiringi kohta antaks aastas 15—30 kr. toetust. Lähema kümne aasta jooksul peaksime jõudma vähimalt 1000 õpiringini, mis põhjustaks vastava aasta eelarve riiklike toetuste osas Kr. 30.000 ulatuses. Samuti on vajaline, et ka omavalitsused leiaksid võimalusi õpiringide toetamiseks. Edasi kõneleja käsitles õpiringide tööruumide küsimust, leides, et rahva- ja eriti koolimajade ehitamisel peaks silmas peetama ka õpiringide töö nõudeid, et neis oleksid varutud vastavad eri ruumid seesuguseks õpitoöks.

3. Konsulent Karl Laane vaatles tegelikke õpiringitöö kogemuste põhjal neid vajadusi, mis on ühised kõigile õpiringidele ja mis vajavad lahendamist ning korraldamist vastavate organisatsioonide vaheliselt, mistõttu on põhjendatud selleks ka vastava keskuse kujundamine, näiteks Eesti Haridusliidu juures. Küsimus on seetõttu selle ala korralduse otstarbekohasuse küsimus. Neist vajadusist kõneleja tõstis eriliselt esile järgmist: 1) õpiringidele tuleb vajalist ja sobivat kirjandust muretseda ja kättesaadavaks teha. 2) Samuti on tarvilik kõigi org-ide vaheliselt korraldada õpirin-

gide juhtivate tegelaste ettevalmistuse ja üldise selgitustöö ning propaganda küsimus. Neid sihte tuleb taotleda peale muu vastavate kursuste, õpiringipäevade jne. korraldamise teel. 3) On vajaline vastavas vabaharidustöö-ajakirjas järjekindel tähelepanu pühendamine õpiringide ala käsitlusele ning selle ajakirja kasutamine kõigi õpiringide poolt.

Ettekandeile järgnesid mõttevahetused.

Järgnevalt esines loenguga sekretär Neeme Ruus teemal „Õpikäikude osa õpiringide töös: kuidas neid korraldada.“ Selle järele korraldati N. Ruusi juhtimisel päevadest osavõtjatele õpikäik Tallinna vaatamisväärsustega tutvumiseks.

Õhtul siirdus enamik päevadest osavõtjaid „Töölisterisse“, kus lavastati H. Vuolijõe näidend „Justiina“.

Teine päev algas kell 8.15 Eesti Õpet. Liidu teadusliku sekretäri Joh. Käisi loenguga teemal „Õpiringi kasvatus-tegurina“. Kõneleja põhjalikus ja asjatundlikus ettekandes käsitles lähemalt neid pedagoogilisi põhimõtteid, mida tuleb arvestada isetegevusliku enesearendustöö korraldamisel õpiringides nii isiksuse kujundamise kui ka sotsiaalse kasvatusse seisukohalt. Edasi kõneleja vaatles lähemalt ka mitmes õpiringilisi töövõtteid ja analüüsis neid eelkirjeldatud kasvatuslikest põhinõudeist lähemalt.

Kaasreferentidena samal teemal: 1) Kodusekasvatuse Instituudi inspektor pr. M. Otsasoon vaatles õpiringide kasvatuslikku osatähtsust mitmesuguste käsitlusainete seisukohalt ning käsitles kasvatuslikke vajadusi naisnoorsoo suhtes ja 2) Lääne-Mõisaküla H.-s. õpiringi juhataja A. Kelder käsitles küsimust tegeliku õpiringitöö praktika ja kogemuste kohaselt.

Järgnevalt esines loenguga Virumaa Rahvaülikooli juhataja Jaan Ruus teemal „Õpiringi rahvuskultuuri arendajana“. Kõneleja esitas kokkuvõttes järgmisi mõtteid:

Eesti rahvas kuulub Lääne-Euroopa kultuuri piirkonda. Meie esivanemad ei ole ol-

Lõopõlõju Maandorte ringi õpiring Saaremaalt. Keskul juhataja õp. P. M ä g i.

nud mitte ainult teistelt laenajad, vaid ka oma kultuuri levitajad ja kandjad ümbritsevate rahvaste hulgas. Kaua aega on kestnud võitlus meie omakultuuri ja väljast pealesunnitud kultuuri vahel, mistõttu meie moodsam kultuuriliikumine sai alata alles umbes 70 aastat tagasi. On tehtud etteheiteid, et meil puuduvat rahvuskultuuriline ideoloogia, meil laenatavat liig palju teistelt rahvastelt, me olevat rahvuskultuurilistes küsimustes liig loiid jne. Noored õpiringilises töös saaksid palju ära teha rahvuskultuuriarendamiseks, milleks on eeskätt vajaline sellesse süveneda. Seda peab silmas pidama kogu õpiringiline töö. Esijoones tuleb ses mõttes vajalikeks tunnustada näiteks Eesti ajaloo, eriti uema, tundmaõppimist. Samuti peitub suur kapital rahvusliku ideoloogia kasvatamiseks meie rahvaluules jne. Ka õpiringide meelelahutuslik osa tuleks igati rakendada rahvuskultuuri arendamise teenistusse: tuleb luua elamuslikke momente õpiringitöös.

Vaheaja järele Riigivolikogu esimees prof. Jüri Uluots, kelle kõne eelmisel päeval jäi pidamata, esines teemal „Meie riik ja rahvaharidus“.

Kõneleja esitas kokkuvõetuna järgmisi mõtteid:

Praegusel ajal on rahvaste ja riikide elus iseloomustavaks nähtuseks tugev võitlus nii vaimsel, majanduslikul kui ka poliitilisel alal: igäiks püüab teist ületada oma tugevusega. Eriti ilmneb see võidujooksus sõjalisel alal. Et meie väikerahvas võiks oma iseseisvusega jääda püsima ses tugevas võitluses, peame kasutama kõik jõud, et võiksime püsida võistlusvõimelisena. Meie ei tohi sejuures jääda mingiks suuremate rahvaste vaimseks provintsiks, vaid me peame suutma ka ise oma loomingust anda teistele rahvastele. Eriti tähtis on vaimsete väärtuste loomine. Ses sihis on tähtis, et suudaksime olla võistlusvõimelised ka kiiresti areneval tehnika alal. Äärmiselt tähtis on meil hoolitseda üldse rahvahariduse taseme eest; sel teel saame tõsta ka majanduslikku produktiooni. On vajaline, et rahva iga liige oleks arenenud. Iseteadvat rahvast teiste poolt vallutada ei ole nii lihtne kui iseteadvusetut. Rahvaharidus on see tee, mille kaudu suurendame oma elujõudu; sellele vundamendile rajaneb ka kõrgem haridus ja kogu kultuurielu avaldused. Peale sundusliku kooli on vajaline veel vabatahtlik haridustöö, mille varal saavutame seda, mida hariduslikud asutused ei suuda kõigile anda. Me ei vaja mitte

Kullamaa Teatriringist osavõtjad. Õpiringi keskel taga õpiringi juhataja A. Samet.

ainult kaitseliitu riigikaitselisel alal, vaid ka vaimsel alal meil peavad olema elujõulised, hästi organiseeritud üksused, vaimsed rühmad ja pataljonid.

Lõpuks kõneleja anab tunnustuse õpiringilisele tegevusele, hinnates seda mõjuva avaldusena, mis aitab meie rahvast siduda ühiseks tööks Eesti riigi tuleviku kasuks.

Sama päeva õhtupoolikul toimus näitlik õpiringi töökoosolek ÜENÜ Riisipere osak. poolt prl. E. Toometi juhatusel K. Laane kavade ja tööjuhiste järele. Töökoosoleku põhiteemaks oli „Vana ajalooline Tallinn“, mille kohaselt olid valitud referaadid kui ka kirjelduslikud ja muud lisaettekanded.

Töökoosoleku järele, mis kestis 2 tundi ja mida võib pidada kordaläinuks, võttis sõna konsulent Karl Laane selle meetodiliseks aruteluks, kes ühtlasi järgnevalt esines ettekandega teemal „Lähimaid tegevuse ülesandeid ja võimalusi õpiringitöö arenguks“, käsitledes küsimust eriti algava tegevushooaja seisukohalt.

Järgnes elavaid mõttevahetusi töökoosoleku ja eelolnud ettekannete puhul.

Laupäeva õhtul toimus õpiringipäevade lõppõhtu, mille avas E. H.-l. juhataja Ev.

Vender. Selle järele L.-Mõisaküla õpiring kandis ette koorilaulu. Pikema ülevaate hõimumaa, Soome, õpiringide korraldusest andis külalisena kohalviibib prl. mag. Helli Suominen, kellele loengu järele annetati meie õpiringlaste poolt lilli. Eesti ja Soome õpiringidevaheliste suhete vajadusest ja võimalusist kõneles Riigi Ringhäälingu noorteradio toimetaja Jaan Rummo. Õhtu kujunes huvitavaks ja õige mitmekesiseks mitmesuguste laulu-, muusika- ja deklamatsioonideettekannete poolt; esinesid terves koosseisus kohal viibivad Rannu Maanaisteseltsi ja L.-Mõisaküla H.-s. õpingid ja prl. Asper Risti H.-s. õpingist. Rannu õpiring muide peale koorilaulude pr. Lodi juhatusel esines ka mandolinistide orkestriga prl E. Kallase juhatusel. L.-Mõisaküla õpir. laulukoori ja muid ettekandeid juhatas A. Kelder. Deklamatsioonide seas oli ka õpiringlaste eneste algupärand-katsetusi. Peale õpiringlaste esitasid kuulajaille soololaule heas kunstilises esituses tenor Paul Härm ja Soome külaline prl. mag. Helli Suominen, kes said elavate ovatsioonide osaliseks. Samal õhtul tegi E. H.-l. juhataja Ev. Vender teatavaks ka õpiringide vahelise töövõistluse tulemused, kusjuures kohalviibijate

auhinnatud õpiringide esindajale andis vastavad tunnistused liidu esimees E. Särgava. Osavõtjate üksmeelsel soovil otsustati läkitada tervitustelegrammid Vabariigi Presidendile, pea- ja haridusministrile. Õpiringipäevade hoogsa lõppkõne pidas E. H.-I. esimees rvl. Ernst Särgava, kes märkis tunnustavalt päevade töö head kordaminekut ning rõhutas vajadust õpiringide-üritusele pöörduda senisest suuremat tähelepanu ja leida võimalusi, sest see on väärtuslik tegevus meie rahva kultuuriliseks

arenguks ja loova ning teovõimelise noorsoo kasvatuseks. Järgnes võimas riigi hümn.

Järgmise päeva hommikul, 11. sept., korraldati päevadest osavõtjale väljasõit Iru linnusele, millest võttis osa üle kahekümne isiku. Muistsel linnusel kuulati üliõpilaselt Vassarilt huvitavat ettekanget selle vana eestlaste asula ajalooost viimaste kaevamiste andmeil. Selle järele siirduti taas tagasi linna — algavale raamatukogunduse kongressile.

K. L.

Raamatukogunduse kongress.

Eesti Haridusliit korraldas 11. sept. k. a. Tallinnas raamatukogunduse kongressi, millest võttis osa 64 raamatukogunduse tegelast üle riigi. Toome alljärgneva kokkuvõtte kongressist.

Kongressi avas sissejuhatava kõnega Eesti Haridusliidu juhataja E. Vender. Seejärele valiti kongressi juhatusse A. Leinjärv Haridusministeeriumist, E. Vender Eesti Haridusliidust ja Võrumaa koolide inspektor J. Reinett. Sekretariaati valiti E. Oja (peasekretär), pr. M. Otsason, pr. H. Mugasto, V. Kaldamae ja E. Kalmus.

Esimesena refereeris Haridusministeeriumi vabaharidustöö nõunik A. Leinjärv teemal „Avalike raamatukogude praegusest seisukorrast“. Kokkuvõetult ütles referent järgmist:

Raamatute arv raamatukogudes on järjekindlalt tõusnud. 1. aprillil 1928. a. oli iga 100 elaniku kohta raamatuid 35 eksemplari, 1. aprillil 1937. a. aga juba 74 eksemplari. Praegu on raamatuid raamatukogudes 827.000. On kindlasti märgata, et RA on tugevasti kaasa aidanud tõusuks raamatukogunduse alal. Raamatukogundust peame järjekindlalt arendama optimistlikult ja realsuse piirides.

Raamatukogunduse ülesandeks on rahuldada ümbruskonna rahva konkreetseid haridusetarbeid, seepärast raamatukogude sisustamine peab kindlasti toimuma nii, et

see oleks kooskõlas nimetatud eesmärgiga. Raamatukogude võrk peaks kujunema seesuguseks, et raamat oleks lugejale kergesti kättesaadav. Avalike kogude võrk võiks tulla muutmisele ja ümberkorraldamisele alles siis, kui on teostatud valdade reform. Maal iga 1130 elaniku kohta tuleb üks raamatukogu; pindalaliselt — keskmiselt iga 69 km² kohta 1 raamatukogu. Olgu lisatud, et Järvemaal tuleb iga 42 km² ja Läänemaal iga 99 km² kohta 1 raamatukogu. Ka rahva tihedusega võrreldes on Järvamaa raamatukogud esimesel kohal.

Referent arvas, et avalike raamatukogude seaduse muutmiselega ei maksaks liig kiirustada, enne tuleks ellu viia praegune avalike kogude seadus.

Keskraamatukogude asutamine valdadesse aitaks siiski olukorda tunduvalt parandada: vallas saaks võtta ametisse vähimalt ühe asjatundja ja palgalise raamatukogu juhataja.

Valla keskraamatukogu peaks rahuldama ka õpiringide ja noorsoo-organisatsioonide nõudmisi.

Ka maakondlik keskraamatukogu tuleks edaspidi võtta kõne alla, sest see võiks tunduvalt kergendada raamatukogunduse arendamist. Lugemistubade asutamist tuleb rohkem arendada. Kurb on lugu raamatukogu ruumidega, mis jätavad väga palju soovida. Maal asuvatest raamatukogudest on ainult 15% selleks määratud eraldi ruum.

Ei saa puudutamata jätta sedagi, et mõ-

ned raamatukogude ülalpidajad määravad naeruväärselt väikesed summad raamatukogude majanduslikeks kuludeks. Näiteks Kärda linn määras — ainult ühe krooni (loe ja kirjuta!).

Tuleb juhtida tõsist tähelepanu raamatukogude juhatajate ettevalmistusele. Praegu on kutsega raamatukogu juhatajaid ainult 21%. 1. jaan. 1940 peavad seaduse järel kõik raamatukogu juhatajad olema kutsega. On karta, et seda nõuet ei suudeta siiski tähendatud ajaks teostada.

Raamatukogude sisuline koostis on tunduvalt paranemas selle tagajärjel, et on koostatud soovitatud ja lubatud raamatute nimestikud.

Vabaharidustöö ideaaliks olgu isamaaliselt häälestatud tublide ja töökate kodanike kasvatamine. Need mõtted juhtigu meid ka raamatukogunduse arendamisel.

Järgmisena kuulati ära Tallinna keskraamatukogu juhataja A. Sibula referaat „Ülevaade avalike raamatukogude korraldamisest välismaal“.

Sellest kõnest olgu märgitud. Kõneleja mainib, et esimesed kodanike maksustamised raamatukogude heaks algasid Ameerikas, hiljem Inglismaal. Ameerikas iga 1000 inimese kohta tuli maksa üks dollar. Raamatukogude organisering algas intensiivsemalt just pärast maailmasõda. Põhjamaades valitseb raamatukogunduse alal vabatahtlik printsiip selles mõttes, et omavalitsused ei ole sunnitud raamatukogusid ülal pidama, kuid nad teevad seda vabatahtlikult, kuna riik annab vastavad summad raamatukogude toetuseks. Kohustuslik printsiip aga on sellane moodus, et omavalitsused on kohustatud raamatukogusid ülal pidama. Esimene riik, kes võttis tarvitusele selle mooduse, oli Tšehhoslovakkia (a. 1921). Hiljem võttis selle tarvitusele ka Eesti (a. 1925).

Raamatukogunduse korraldamine autoritaarsetes riikides erineb demokraatlike riikide omast sellepoolest, et autoritaarsetes riikides raamatukogud rakendatakse ainuõigeks tunnustatud poliitiliste ideoloogiate propageerimise ülesandesse. Näiteks Venemaal on raamatukogude juhtimine suunatud sellaselt, et kogus oleksid ainult SSSR-is

valitsevale vaimule vastavad raamatud. Mis on võõras sellele vaimule, see kõrvaldatakse kogudest.

Taani on maa, mis vastab enam-vähem meile maa-alalt ja oludelt, ja siit võiksime võib-olla mõndki õppida raamatukogunduse alal. Olemasolevale tihedale raamatukogude võrgule kulutab riik aastas toetusena üle miljoni krooni. Keskraamatukogud muretsesid kirjandust, mis harilikule raamatukogule pole kättesaadav hinnalt jne. Seal saab raamatuid tellida keskraamatukogust igale poole üle maa, kusjuures tellijal tuleb tasuda ainult tagasisaatekulud. Taanis propageeritakse, et raamatul on samasugune tähtsus kui igal teisel tööriistal inimese elus. Raamatukoguse kui niisugune on seal suures lugupidamises.

Kui tahame tõsta oma raamatukogunduse taset, siis peaksime küll jälgima nii mõneski asjas Taani eeskujusid nii organisatsiooniliselt kui ka riikliku toetuse mõttes, tähendas referent oma kõnet lõpetades.

Kolmandana refereeris Eesti Haridusliidu raamatukogunduse nõunik L. Soenberg teemal „E. Haridusliidu ülesandeid raamatukogunduse arendamisel“.

Referent tähendas, et meie raamatukogud vajavad kindlakavalist propagandat ja et selle ülesande teostamise peaks võtma enda peale Eesti Haridusliit. Ühtlasi tutvustas referent koosolijaid ka liidu kavatsustega raamatukogude tegevuse elustamise alal, nimetades raamatukogunduse koosolekute korraldamist üksikute raamatukogude juures, raamatukogunduse päevade korraldamist maa-keskustes ja ka linnades ning veel propagandat kirjalikult (plakatid, brošüürid). Ka näitas referent võimaluse võistlusmomendi kasutamiseks raamatukogunduse alal, et raamatukogude taseme tõusu kiirendada ja ergutada, puudutades premeerimise küsimust.

Referent tähendas, et andmeid, millega raamatukogude aruandeis opereeritakse, tuleb võtta teatava ettevaatusega. Need ei peegelda veel tegelikku olukorda. Need andmed tuleks võtta revideerimisele. Referent tõi näiteid sellest, kuidas aruannete koostamine mõnel pool toimub. Esimeseks üles-

andeks olgu raamatukogudega tutvumine koha peal. Koolide inspektoreil lihtsalt ei jatku oma rohke koolitöö kõrval aega raamatukogudega põhjalikumaks tutvumiseks. Raamatukogude tegevust tuleks siduda rohkem ka õpiringide tegevusega, sest referaatide ja teiste ettekannete valmistamisel ei pääseta mööda raamatu tarvitamisest.

Viimseks ürituseks Eesti Haridusliidul oleks, kui koosolijate arvamisest on ära kuulatud, püüda ka abistada raamatukogusid kirjanduse muretsemise teel. Kuidas seda toimetada, jäägu edaspidise lahendada.

Niisiis Eesti Haridusliidu ülesanded raamatukogunduse alal oleksid eeskätt raamatukogudega tutvumine (mitte revideerimine) ja kohapealne nõuanne. Tuleb teha propagandat, et raamatute tarvitamine muu-

tuks intensiivsemaks. Seda propagandat tuleb teha nii konsulentide kui ka õpiringide kaudu.

Referaadi lõppedes otsustati kongressi poolt saata tervitustelegrammid presidendile, peaministrile ja haridusministrile.

Pärast mõningaid sõnavõtte ütles lõpp-sõna Eesti Haridusliidu juhataja E. Vender, tähendades, et koos oli küll ainult 60 raamatukogutegelast, seega ainult 10% raamatukogujuhatajaist, kuid et korraga ei saa asju teha nii intensiivseks kui tarvis. Ta loodab, et käesolevki kongress on jätnud oma jäljed asja kasuks.

Kongressi juhataja J. Rein et tunnistas selle kongressi kordaläinuks ja lõpetas kongressi, mis algas kell 11.00, kell 16.30 hümni laulmisega.

Mitmesugust.

Teadaanne.

Maal näitekunsti taseme tõstmiseks korraldab Eesti Haridusliit pidevalt näitekunsti kursusi, kusjuures mõningais maakondades on kuni 10 a. järjekord ees. Kuna näitekunsti korraldamise poolest sammuvad esirinnas päämiselt Põhja-Eesti maakonnad ja neis kursuste järele nõudmine üha kasvab, on selle vastu L.-Eesti nimetatud kursuste korraldamise poolest tugevasti taha jäänud.

Eesti Haridusliit tahab suunida näitekunsti kursuste korraldamise käesoleval tegevusaastal erakordselt just L.-Eesti ossa ja nimelt Võru-, Valga-, Viljandi-, Pärnu-, Lääne-, Saare- ja Põlva- ja Saaremaale.

Kursuste kohta on maksvad järgmised tingimused: näitekunsti kursused on järjekorras ja erakordsed. Sisseantud soovivalduste põhjal märgitakse seltsid kursuste järjekorda ja teatatakse seltsile umbkaudne järjekorra kaugus. Kaks nädalat enne kursuse algust antakse teada täppis kursuste aeg. Erakordsed kursusi liit korraldab igal seltsi poolt soovitud ajal, selleks erakordselt näitejuhte palgates.

Järjekordne kursus korraldatakse neis kohtades, kus töötab näitetrupp või

kus on eeldusi, et trupp nimetatud kursuse ajal kindlasti saab moodustatud.

Järjekordse kursuse puhul tuleb liidu liikmel tasuda konsulendi töötasuna Kr. 50.—, lisaks sellele anda ülalpidamine ja tasuta sõidukulu lähemast raudteejaamast kohale ja tagasi; selts, kes pole Haridusliidu liige, maksab konsulendi töötasuna Kr. 60.— ning samuti ülalpidamine ning sõidukulud. Sõidukulud raudteel kannab E. Haridusliit.

Erakordse kursuse eest tasub liikmeks-olev selts konsulendile Kr. 90.—, liikmeks mitteolev selts Kr. 100.—, kusjuures konsulendi sõidukulud ja ülalpidamine jäävad mõlemal juhul seltsi kanda.

Kursuse kestvus on harilikult 17 päeva. Lavapraktika võimaldamiseks õpetatakse kätte näidend, mis lavastatakse kursuse lõpuetendusena. Pääle selle on näitekunsti kursuse kavas: jumestamine, miimika, žest, lavaline liikumine, hääldamine, näidendi ja ta osade analüüs, näitejuhi ja lavategelaste ülesandeid putuvaid küsimusi jne. Kursuse töö korraldatakse võimalikult nii, et lavakunsti teooria käsitlemisega käivad kaasas pidevalt praktilised harjutused.

Haridusliit loodab leida võimaluse korraldada igas eelpool nimetatud maakonnas 3 järjekordset kursust. Seltsidel ja organisatsioonidel, kes soovivad nimetatud maa-

kondades näitekunsti kursusi saada, tuleb sellest E. Haridusliidule teatada järjekorda võtmiseks.

Eesti Haridusliit.

Kutseliste vabaharidustegelaste suvipäevad.

Tänavused kutseliste vabaharidustegelaste suvipäevad peeti Ravilas, Harjumaa Rahvaülikooli ruumes 25.—28. augustil. Kui möödunud aasta suvipäevade korraldajaks oli Haridusministeerium, korraldas suvipäevad tänava Eesti Vabakutseliste Kultuurtegelaste ühing Haridusministeeriumi kaasabil. Mainitud ühingusse on koondunud vabahariduslike ja teiste kultuurilisi ülesandeid täitvate organisatsioonide juures tegutsevad kutselised tööhõud, nagu sekretärid, konsulendid, asjaajajad, nõuandjad instrktorid, j. t.

Suvipäevad algasid neljapäev 25. augustiga, kus avakõne pidas suvipäevade üldjuhataja A. Oksa, tervitustega esinesid Haridusministeeriumi vabaharidusnõunik A. Leinjärvi, Harjumaa Rahvaülikooli juhataja E. Laido ja Vene Haridusseltside Liidu esimees Gorbachev; peokõnega esines Neeme Ruus. Sõnavõttud vaheldusid muusikaliste ettekannetega.

Suvipäevade kavas oli igapäev 2—3 tundi loenguid, 1—2 tundi läbirääkimisi ja peale selle õhtupooliti mitmesuguseid teisi üritusi. Igal hommikul alati tööpäeva hommikvõimlemisega A. Troosti juhatusel.

Loengutesarja avas Haridusministeeriumi vabaharidusnõunik A. Leinjärvi, kes kõneles teemal: „Vabahariduslike organisatsioonide koostöö omavahel ja koostöö riigi ja omavalitsusasutustega“. Kõneleja vaatles vabahariduslike organisatsioonide koostöö võimalusi, soovitas sedalaadsete organisatsioonide vaheliste komiteede moodustamist, nagu neid on loodud nime eestistamise, raamatu-aasta propaganda ja muudel puhkudel. Kohtadel asuvad organisatsioonid võiksid oma eri sektorite või osakondade kaudu kuuluda mitmetesse ülemaalistesse keskorganisatsioonidesse ja seekaudu harrastada mitmekülgset tegevust. Nii võiks näit. tuletõrje ühinguks olla karskusharu, kes on Eesti Karskusliidu liikmeks ja sellekaudu aitaks kaasa karskuspõhimõtete levitamisele tuletõrjujate hulgas.

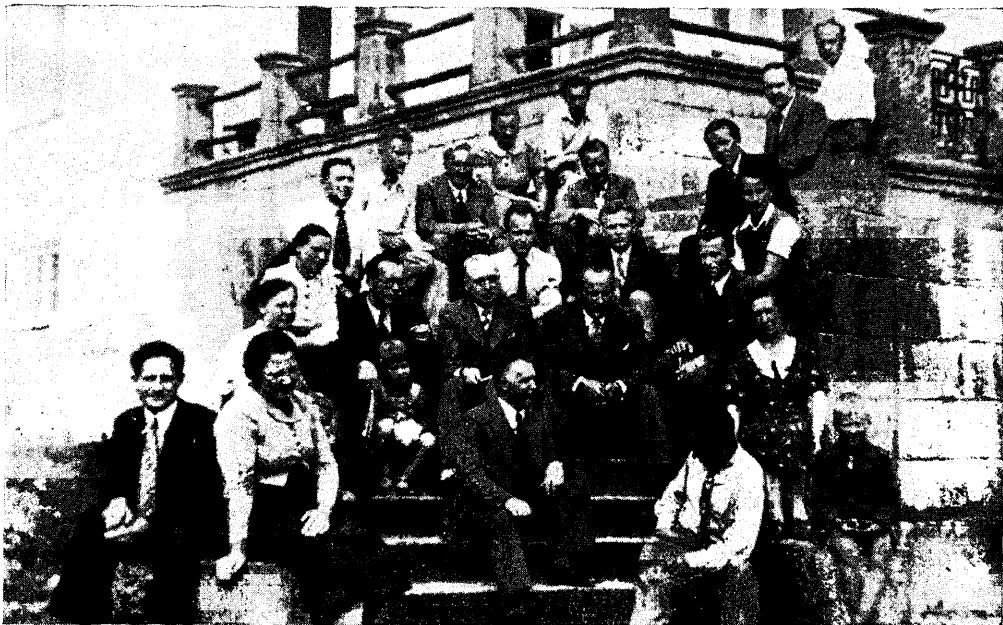
Koostöö puhul riiklike asutustega tuleb seltsidel pidada silmas üldiseid riiklik-rahvuslike põhimõtteid, eriti aga neid, mis avaldatud Peaministri teadaandes Riigivolikogule ja Riiginõukogule. Edasi kõneleja kirjeldas neid asutusi, kelle ülesandeks

on vabaharidustöö koordineerimine ja juhtimine ja näitas, kuidas organisatsioonidel tuleb olla kontaktis vastavate asutustega. Kui varem on puudunud otseselt vabaharidustööd juhtiv keskus ametasutustes, siis nüüd on selleks Haridusministeeriumi noorsoo- ja vabahariduse osakond.

Kultuurilistel organisatsioonidel tuleks senisest rohkem tähelepanu pöörata kontakti otsimisele omavalitsusasutustega. Vallavanematele peaks antama aukoht seltside suurematel üritustel ja kutsutama neid osavõtma ja sõnavõttudega esinema näit. mitmesuguste aktuste ja koosolekutele. Lähema kontakti tulemuseks saaks olla omavalitsuste eelarvetesse toetussummade sissevõtmine hariduslike organisatsioonide tegevuse edendamiseks.

Ettekandele järgnesid elavad vaidlused. Pr. H. Mäelo kahtleb, kas omavalitsuste huvi vabaharidustöö vastu kasvab ka siis, kui nendega tihedamas kontaktis ollakse. Linnadest on olemas otse vastupidiseid kogemusi. Ta soovib kaaluda, kas ei oleks otstarbekohasem, kui meil mõningate teiste maade eeskujul vabaharidustöö küsimuste juhtimine üleviidaks haridusministeeriumi kompetentsist sotsiaalministeeriumi kompetentsi. E. Oja toob näiteid sellest, kuidas ka vallavanemad kuigi häahtlikult ei suutu vabaharidustöösse, vaatamata sellele, et nendega on hoitud häid sidemeid. Teised sõnavõtjad E. Vender, K. Laane, N. Ruus j. t. puudutavad muid seltside koostöö küsimusi.

Dr. A. Koort, Tartu ülikooli dotsent, kõneles teemal: „Vabaharidustöö teaduslike lähtekohti“. Oma ettekandes ta puudutas peamiselt neid küsimusi, mis on aktuaalsed kaasaja vabaharidustöö alal, eriti aga vabaharidustöö üldist osatähtsust kaasaja kultuuri arengu seisukohalt. Humanistlik kultuurikäsitus, mis soovitas inimesele igapäevast tegevusest loobumist ja pühendumist täiel määral teaduslike probleemidega tegelemisele, ei saa olla vastuvõetav endisel kujul. Küll aga tuleb soodustada seda, et inimesed oma kutsetöö kõrval tegutsesid enesearendamise probleemidega. Ühiskonna tehniseerumine on endaga kaasa toonud palju raskusi. Liiklemisvahendite muutumine, elutempo kiirenemine jne. on seadnud ka kultuuritegelased uute probleemide ette. Tuleb osata uusi tsi-

Vabaharidustegelaste suvipäevist osavõtjaid Ravilas 25.—28. aug. 1938. a.

vilisatsiooni ja tehnika saavutusi ära kasutada, samuti tuleb osata rahvuskultuuri nõudeid viia kooskõlla inimsuse ideaalidega, et nende vahel ei tekiks vastuolusid.

Järgnevatel läbirääkimistel mitmed sõnavõtjad, nagu A. Leinjärv, N. Ruus, K. Laane, pr. Otsason, j. t. puudutasid vabaharidustöö ideoloogilisi küsimusi.

Viimasena mag. E. Bakis kõneles „Reklaami ja propaganda vahendite kasutamisest kultuurilistes organisatsioonides.“ Ta andis praktilisi näpunäiteid ja juhiseid selleks, kuidas vabahariduslikes organisatsioonides tarvitada reklaamivõtteid ja andis samuti juhiseid kultuurtegelase ideelise propaganda teostamise vahendite kasutamise kohta.

Muudest suvipäevade üritustest olgu märgitud õpireisi Mihkel Aitsami

juhtimisel Kose, Kuivajõe, Kose-Uuemõisa, Kuimetsa ja nende ümbruse looduslike ja ajalooliste vaatamisväärsustega tutvumiseks. Kuna õpireisi juhataja on põhjalikult tutvunud ja uurinud Kose ümbrust, siis kujunes õpireis paljupakkuvaks elamuseks.

Peale õpireisi kasutati õhtuseid vabu tunde vestlusõhtuks (kõneles K. Laane tähelepanekuist kohalike org-ide külastamisel ja E. Vender muljeist Saksamaa ja Itaalia retkelt), „elava ajalehe“ ettekandmiseks, milleks saadi materjale lõbusasisulisest seinalehest, jne.

Suvipäevad, millest võttis osa 29 kutselist vabaharidustegelast mitmesugustest organisatsioonidest (E. Haridusliit, E. Karskusliit, E. Naisliit, ÜENÜ, E. Spordiliit, Vene Haridusseltside Liit, Harjumaa Rahvaulikool, Eesti Punane Rist), kujunes meeleoluküllaseks ja muljeterohkeks suviseks kokkutulekuks.

Õpiringidevahelise töövõistluse tulemused 1937/38. t.-a.

Õpiringilise tegevuse ergutamiseks ja selle kavapärasemaks ning tulemusterikkamaks muutmiseks Eesti Haridusliit korraldas 1937/38. t.-a. järjekordse õpiringidevahelise töövõistluse, mille tulemused avaldati üleriigilise õpiringipäevade puhul 10. sept. s. a. Võistluseks registreeris end tähtjaks (15. jaan. 1938. a.) 23 õpiringi. Töövõistluse puhul võeti arvesse võistlevate õpiringide

kogu tegevushooaja töö, kusjuures aluseks on võetud nii nõutavad töökoosolekute kui ka üldaruanded, samuti muud õpiringitööd iseloomustavad materjalid. Võistluse ajal loobus võistlusest neli õpiringi. Ülejäänud täitsid aga võistluse nõuded enam-vähem korralikult. Iseloomustav on üksikute edukate õpiringide väljakujunemine, mis oma tööga on tõendanud selle vabaharidustöö

vormi suurt väärtust noorsookasvatuse töös kui ka muude kultuurkümismuste lahendamisel.

Õpiringide auhindamisel pole toimitud ainult matemaatiliste arvestuste kohaselt, vaid on arvestatud sisulisi saavutusi ning üldist töökorralduse otstarbekust, samuti õpiringi pidevust kultuurilises töös. Seepärast on I, II, III ja ka ergutusauhindu määratud enamale kui ühele õpiringile.

Auhindadeks on määratud peamiselt kirjandust.

Auhindamise aluseina on arvestatud järgmisi põhimõtteid:

I auhind on määratud neile õpiringidele, kellede tegevus on olnud eeskujulik, kus on täidetud korralikult kõik võistlustingimused ja tegevust on juhitud ja arendatud kavakindlalt. Peale eeskujuliku tegevuse on neis ilmnenud ka rohkesti uusi algatusi ja leidlikkust tegevuse sisukaks ja huvitavaks arendamiseks ning õpiringi tegevuse tulemusena on märgata tähelepandavalt õpiringlaste intensiivsust ja huviküllasust tööülesannete täitmisel. Neis õpinges võib samuti märgata õpiringi tegevuse mõju ümbruskonna üldise kultuurielu arendamisel ja tihendamisel.

II auhind on määratud neile õpiringidele, kellede tegevus on ka olnud intensiivne ja edukas, kus on ilmnenud head tahet, huvi ja ka omaalgatuslikku leidlikkust, kuigi ei ole võimalunud veel kõiki õpingilise töövõimalusi täies ulatuses ära kasutada või kõiki õpingilasi küllaldaselt aktiiviseerida.

III auhind on määratud neile õpiringidele, kellede tegevuses on samuti olnud häid piüüdeid ja saavutusi, kuigi neis on ilmnenud ka mõnesuguseid puudusi ja raskusi — pole kujunenud veel kõigi õpinglaste teadlik suhtumine tööle või pole suudetud ära kasutada kõiki otstarbekohaseid õpingilise töö võtteid jne., mistõttu tegevus pole veel saanud kujuneda kõigiti edukaks.

Ergutusauhind on määratud ülejäänud võistelnud õpingidele, kellede tegevuses on olnud positiivseid saavutusi, kuid see pole siiski veel välja kujunenud või esineb võistlustingimuste täitmisel puudusi.

Auhindamata jäeti need õpingid, kes pole täitnud võistlustingimusi või kelle tegevuses esineb veel suuremaid puudusi.

Auhinnad on määratud järgmistele õpingidele (loetletud õpingide tähestikulises järjekorras):

I auhind.

1. Kullamaa teatriring (töötas õpingina). Läänemaal. Juhataja konstaabel A. Samet.

2. Leisikooliringkonna noorteühingu „Edu“ õpiring, Saaremaal. Juhataja koolijuhataja A. Seppel.

3. Lääne-Mõisaküla Haridusseltsi õpiring, Läänemaal. Juhataja koolijuhataja A. Kelder. (Õpiringi võib lugeda üleriigiliselt parimaks.)

4. ÜENÜ Riisipeere osak. õpiring, Harjumaal. Juhataja prl. E. Toomet.

II auhind.

1. Adiste-Miaste Maanoorte õpiring, Võrumaal. Juhat. koolijuh. A. Ivask.

2. Keila Haridusseltsi õpiring, Harjumaal. Juhat. õpet. P. Kohava.

3. Lõpõllu Maanoorte õpiring, Saaremaal. Juhat. õpet. P. Mägi.

4. Tõdva-Kõnnu Põllupidajate Ühingu õpiring, Virumaal. Juhat. koolijuhat. H. Tammar.

5. Valguta õpiringühingu „Arengu“ muusika-õpiring, Tartumaal. Juhataja L. Karu.

III auhind.

1. Hiiu-Kõpu Maanoorte õpiring, Läänemaal. Juhataja Reet Kark.

2. Tahkuranna Perenaisteseltsi Maanoorter, Pärnumaal. Juhat. vallasekretär prl. Randmaa.

3. ÜENÜ Vihula osak. õpiring, Virumaal. Juhat. A. Rootalu.

4. Varja noorsookasvatusseltsi „Koit“ õpiring „Arenge“, Virumaal. Juhataja A. Irval.

5. Tarakvere-Linnutaja karskustoimkonna õpiring „Arenge“, Tartumaal. Juhat. Stefan Lillemägi.

Ergutusauhind.

1. Karja algk. noorteühingu õpiring, Saaremaal. Juhat. koolijuh. A. Koel.

2. Kodijärve Maanoorter, Tartumaal. Juhat. Joh. Meriloo.

3. ÜENÜ Saadjärve osak. õpiring, Tartumaal. Juhat. Hugo Pälviste.

4. ÜENÜ Vägeva osak. õpiring, Järvamaal. Juhat. Rud. Pirn.

Võhandu Maanoorter, Tartumaal. Juhat. Hugo Kiisk.

5. Väljaspool võistlust. ÜENE Truba osak. õpiring, Petserrimaal. Juhat. kolijuhat. pr. S. Rebase.

Esimene maateatripäev Tudulinna.

18. sept. k. a. peeti Tudulinna maateatripäeva, millest võtsid osa ümbruskonna valdade näitetrupid ja näitejuhid ja teatrilised, arvu 150. See oli esimene maa-

teatripäev, mis korraldati maakeskuses. Päev õnnestus hästi ja tõendas, et maateatri küsimuste vastu tuntakse maal suurt huvi ja et maanäitejuhid on asunud energiliselt te-

gevusse maa amatöörteatri taseme tõstmiseks. Päeva korralduse oli enda päale võtnud Virumaa vanemaid seltsi — Tudulinna Laulu-Mängu Selts, ja määranud päeva üldjuhiks näitejuhi E. Haamri, kes ka oma ülesandega hästi toime tuli.

Päev algas hommikul juba kell 9. Pärast orkestri avamängu ja korraldava seltsi esimehe sõnavõttu paluti avada päev oma sissejuhatava kõnega E. Haridusliidu juhatajal E. Venderil. Referaadid olid vaheldumisi orkestri ja laulukoori ettekannetega. Refereerisid: maanäitejuht E. Haamer — „Teatripäeva mõte ja maateatri tulevik“, E. Haridusliidu juhataja E. Vender — „Maateatri osatähtsus vabaharidustöös“, Maateatri Näitejuhtide Ühingu esimees E. Oja — „Maateatri näitejuht ja lavadistsipliin“ ja J. Tamre — „Maateatri näitleja ja režiin“. Pidid veel refereerima kunstiarvustaja L. Soonerberg maateatri publi-

kust ja pastor V. Kuljus maateatri reper-tuaarist, kuid ootamatult tulnud takistuste tõttu ei saanud kahjuks referendid kohale sõita.

Referaatidele järgnesid elavad läbirääkimised ja mõttevahetused.

Õhtul kanti ette tulvil saalile näidend „Andres ja Pearu“. Lavastus oli täiesti omapärane ja julge katsetus just seepoolest, et näidendi iga pilt kanti ette ise näitetrupi poolt. Nii võisime näha 8 Pearut, Andrest jne. Peab kiituseks ütleva, et tööd oli tõsiselt tehtud ja seetõttu õnnestus see katse hästi, üle ootuste. Peanäitejuht E. Haamer oli ühtlustamise töö hästi teinud. Siin said kõik näitetrupid ka oma tegelikku tööd näidata, ja näidend ei kannatanud selle all mitte sugugi. Sellist lavastamist võiks soovitada teistelegi teatripäevade korraldamisel, kuid muidugi teatava ettevaatusega.

E. O.

Maateatri Näitejuhtide Ühingu liikmeile.

MNÜ juhatus pidas läbirääkimisi kõigi meie kutseliste teatritega selleks, et nad võimaldaksid MNÜ liikmeile-näitejuhtidele teatrietendusile pääsu samul tingimusil, mis meil on maksivad näitlejate kohta. Alljärgnevad kutselised teatrid, kes alati on püüdnud suhtuda meie ühingu püüdele heatahtlikult ja kaasaaitavalt, on leidnud võimaluse vastu tulla meie palvele ka soodustuste andmise asjas. Nii pääsevad NMÜ liikmed-näitejuhid vastava kaardi ettenäitamisel „Estoniasse“ ja „Vanemuisesse“ 25 ja 40 senti eest (sõnalavastus 25 s. ja muusikalavastus 40 senti), Eesti Draamateatrisse, Töölisteatrisse, Narva teatrisse, Pärnu „Endlasse“ ja Valga teatrisse 10 senti eest. Teistelt siin mainimata jäetud teatreilt pole lõplikku vastust veel saabunud.

MNÜ liikmed, kes tahavad saada nime-

tatud soodustust, peavad hankima ühingult vastava kaardi, mis varustatud omaniku pildiga. Selleks tuleb ühingule saata kaks pilti (6×8) ja 25 senti kaardi kuludeks.

Olgu veel kord tähelepanu juhitud sellele, et kaardi saavad ainult need näitejuhid, kes on MNÜ liikmed ja kel on tasutud kohustused ühingu vastu. Liikmemaksu suurus on Kr. 2.—, uuteliikmetel lisaks sellele Kr. 1.— sisseastumismaksu.

Soodustused on maksivad ka teatrite ringreiside puhul.

Kuna teatrihooaeg on alanud, siis püüab ühingu juhatus kõik teha selleks, et kaardi saamises ei tekiks viivitusi.

Liikmemaksu võib saata ka kirjamarkides.

Aadress: Maateatri Näitejuhtide Ühing. Tallinn, Uus t. 2.

MNÜ juhatus.

BALTOLIN

Sillamäe tehase toodang. — On jõulisem ja ökonoomsem kütteaine kõigile mootorsõidukeile.

OMA BENSIIINAUTOMAADID
VENE TURU JA BALTI JAAMA VASTAS

Sügisuudiseks

moodsaid daamide
kleidi- ja mantlirii-
deid, härrade ülikon-
na- ja palituriideid.

Et Teil oleks võimalus aegsasti ja rahulikult kaaludes täiendada oma sügisriietust, oleme varakult varustanud oma riidekauplused kõigi sügishooaja uudiskaupadega.

A-S. „TEKLA“ RIIDEKAUPLUSED

Tallinn, S. Karja 15;
Pärnu maantee nr. 6;
Estoonia pst. nr. 11.

Haapsalu, Kuresaare,
Mustvee, Narva, Petseri,
Pärnu, Rakvere,
Valga, Viljandi, Võru.

Jälgige uudisväljapanekuid meie kaupluste vaateakendel!

Ü. K.

EESTI RAHVAPANK

Tallinn, S. Karja 19
Telefon 425-55

Toimetab kõiki pangao-
peratsioone.

Ostab ja müüb vä-
liraha ja igasugu-
seid kindlaprotsen-
dilisi väärtpabereid.

**Kõige maitsvamad
toidud ja küpsised
valmistate tarvitades**

taimevõid

„ASTA“

Saada kõigis toidu-
ainete ja delikatess
kauplustes

Taimevõitehas

„OLIVIA“

Tallinn, Volta t. 3, tel. 431-97

K. k. ü. „Töökoos“

Tallinn, Pärnu maantee 28 Telef. 462-56

Täielik valik ilu ja teaduslikku
kirjandust, õpperaamatuid jne.

Mõukogude Vene kirjanduse esindus Eestis

Mööbel

kase-
saare-
tamme-
pähkli-
trahagoni-

puust

A.-S.

A. M. Luther

Müügikohad: Tallinnas, Vana Posti tänav 9
Telefon 446-16

Tartus, E. V. Jürgens, Ülikooli 2
Telefon 788